

Tas Latweefchu draugs.

1843. 29 April.

17ta lappa.

J a u n a s s i n n a s.

Is Pechterburgas. Mums taggad no Sibiries grahmata nahkuse, kas mums fluddina, ka tas pasaul' leels trauks, kas no dahrga jaspis-akmina tur pehz 10 gabbu strahdaschanas eefsch Kollshwanas = pilssehtas gattaws isflishepts, taggad jau effoht zekâ us Pechterburgi. Tik tas wirsgalla = gabbals no fchi trauka, kauffis pats, irr 117 birkawus smags; 180 sirgi tam preekschâ eejuhgti, stary diwahm garrahm refnahm kuggu = wirwehm, un us katra sirga jahneeks fehd. Schim leelakam wesumam nahk wehl diwi jitti lihdsigi, bet druzjin masaki, pakkat. Trauka kahja ohtrâ wesumâ, un wiina widdus-gabbals treschâ. Par pabeigu wehl leelas leelas kammanas nahk ar 50 semneekem, kas pa postehm teem trim trauka-gabbaleem eet lihds, ka wiini katra brihdi warroht par palihgu buht, jo kad wesumeem ja-eet no kalna leijs, tad sirgus wiffus juhds semmê un zilweki ween walda wiffu to smaggumu. Leelszetfch smukki irr lihdsinahts.

Is Rihges. (27 Apr.) Lihds schodeen tas behrninsch wehl naw atraddees, kas ne fenn pasudde.

Is Leepajas. 4tâ April tur no lassmannu tohrna eeraudsija paschâ juhkas felgâ leetu, kas gluschi isstattijahs, kâ mastakohks. Waldneeki, to dabbujuschî sinah, pawehleja lassmannu preekschneekam, lai dohdohtees turp, luhkoht, kas tas tur effoht. Un raug, ar saweem raksteem no 6tas April winsch isstahstija, ka teescham effoht mastakohks, kuggam peederrigs, kas 10 affis un 2 pehdas dsitti turpatt effoht noslitzis juhkas dibbenâ; warr. buht lihds 12 werstes taht no tahs mallas, kur wiinau tohrns stahwoht. Zitteem kuggineekem par mahzibu, kas tai paschâ zekâ warretu eet, irr mastakohkam farkana wimpele peefeeta, lai wisseem zilwekem us to sihmetu, labaki tur ne nahk tuwu. Waldschana irr arri nospreeduse, scho wimpeli tur felgâ arri, zil ilgi ween warroht, usturreht.

Is Breslawas, Pruhfchu semmê. Jau daudstreif nelaima zaur to irr notikuse pasaulê, ka neapdohmigi zilweki degdamai spirtus-smezzitei spirtu peeelijklahris paschas buddeles. — Ta arkal 6tâ April eefsch Breslawas jaunus breefmas gaddijahs. Weena birgera gaspascha fehdeja tai de'lenâ pehz maltites sawâ nammâ dahrsinâ un gribbeja sew un sawahm trim meksinahm koffi fatâsift; bet mannidama, ka ugguns bija pahramas appakfch kannas, nehme buddeli, kur drihs pufs koheteta spirtus bija eefschâ, un is tahs peelehje to spirtu. Us reis eededsinajahs

arri wijs spiritus eelsch buddeles, pahrsprehgaja scho, un aplehje to nabbaga seewu pa wissu meesu ar leesmahm. Wezzakajs behrns, kam mahte bija gauschi schehl, puhlejahs, ar rohlahm tahs leesmas pee winnas meesas remdeht, bet noswillinaja few rohku tik lohti, ka ne drihkstejahs mahtei us tahdu wijsi wairs palihgâ eet. Ar nesifakkamahm sahpehm mahte sanehmahs, steidsahs pahr dahrsu pee zitteem eedsihwotajeem un tohs ar gauschahm luhgschanahm luhdse, lai jel apsayehlojorees un winnu glahbjohf. Bet schee, winnas degdamas drehbes eeraudsidami, un bailodami, ka arri paschi warretu eedegtees, — af tawu zeetu firidi! — to nelalmigu dsinne prohsam. Wehl pee ohtra eedsihwotaja aisskrehje sawâs mohkâs, tok arri schis ahtrumâ ne mas ne sinnaja ko darriht. Un tã winna tik lliq stahweja paschã ugguni, kamehr winnas drehbes wiffas fadegge. Breesmigi noswillinatu winnu beidsohf eeneffe winnas paschas istabã, fur arri dokters drihs atnahje; bet tas wairs ne ko ne warreja palihdseht. Tahs wiffa gruhதாகা sahpes iszeesdama, winna wehl dshwoja pahr wissu to nakti; tik pulksten 6 no rihta winnai atspihdeja nahwes engelis, winnas mohkas pabeigdams.

Is Londres. Fur taggad weens kungs, Hensohn wahrda, leelahs, ka effohf isdohmajis un fataisijis tahdu sawadu mafchi hni, ar ko winsch kã putinsch warroht gaisã aplahrt skreet. Stahsta arri, ka winsch Skottu semmẽ sawu mafchihni jau isprohwejis; effohf ar to us kalnu kappis, kas 350 pehdas bijis augstumã, un no pascha wirsgalla wehl 635 pehdas skrehjis augstaki, bet tai paschã azzumirkli, kad jau tik augstã gaisã bijis, tik weena patte peddere effohf luhfufe un winsch pats nokrittis leijã, ne ko no few ne sinnadams, — kamehr winsch atrabbees eelsch gultas, fur bija isgehrbts. — Zitti zilweki, kas winna skunstes effohf redsejusch, wehl stahsta, ka weens drohfschs ugguns-kugga kapteins par laimi winnu no breesmigas nahwes effohf isglahbts. Tatschu skunstineeks wehl naw palizzis gudrs, bet jau teiz, ka drihs atkal no jauna sawu skunsti isprohwechoht.

U s i a.

Septita sinna.

(Tahs ihfas sinnas par muhsu pasauli jeb semmi 60rajs gabbals.)

Tataru un Leela Bukaru semme. Wina-puff Kaspias-juhras irr Tataru semme. Tataru gan daschãs mallãs dshwo, zitti Siropas Kreewu semmẽ, zitti Sibiria (paluhko tãtu un 5ãtu gabbalu), bet schẽ winneem ihstena tehwu semme. Leeluns 30,000 lauka juhdses, lauschn skairs 5 millioni. Wahj-semme ne puff tik leela, un tur 35 millioni dshwo. Nihra-puffe kalni, wiffur zittur flajums. Leijãs, kalnu-widdu-schds, un pee straumehm un leelahm uppehm labba semme. — Schẽ aug kweesch, rihsa un zitta labbiba, linni, tabbaka un wiffadi dahrsa augti. Arri bohmvillas-kruhmi irr. Zittur zits ne kas aug, kã tik sãhle, un zittur atkal eihra smilts un tukfneffis. Kur labba semme, laudis dshwo zitti us semmehm un strahda lauka darbus, un zitti pilsefehds, un irr kohpmanai woi ammatneeki. — Kur tik sãhle aug, laudis dauds lohpus turr un ar scheem aplahrt staiga. Winnu lohpi irr sirgi, gohwes, aitas un kameeli. Dar scheem pehdejeem lai man ko stahfihf. Kameelis leelaks ne kã leels sirgs. Wina nam gaesch un teews kalls, masa galwa, garras kahjas, pumpaina muggura un balgana woi dselgana nejauka spalwa. Zittam weena leela pumpa, irr kã kalniasch, us

mugguras, un tahdu par dromedaru, un zittam bitvi tahdas pumpas, un scho par trampel, lohpu jeb trampel, tihru nofauz. Us winneem sahj, un jahneeks fehsh fakla un pumpas starpa. Winni tahdi muddigi, ka sirgs, lai arri gan streefchu eetu, aplam winnus ne panahs. Us winneem frau leelas nastas, jo winneem spehks 3 birkawu smaggumu nest. Tahdas semmes, kur leeli tukneschi, winni tohti derrigi. Par barribu pee winneem naw dauds ja behda. Winni ar ir flktu irr meerä, un mihto ihpafchi dabshus un gushnas, fo tukneschds gan atrohd, un kad weenreisi pa-ehdu schees, tad pirmaf winneem atkal ehdena ne waijag, ka ohtä deenä. Kad pee uhdena teek, tad brhnum dauds dsere, bet tad atkal wesselu nebdetu un arri wehl llgaki bes dserschanas warr buht. Preeksch dsehrena winneem faws lungis. To dserdami pee-pilda, un uhdens tur eekschä ilgi flaidrs un prishs irr. Laudis, kas ar kameeteem zaur leeleem tuknescheem staiga, kad leelas flahpes un ne kur uhdens-lahfi ne atrohd, kahdu kameeli nofauz, wehderu usgreesch un dsehrena-kungi isnemum un usschekk, un nu dabhu flahpes dshfinahf. Ta tas mihtajs radditajs gahdajis un wissu ar augstu sunna-schanu istafijis. Arri zittadi schee lohpi laudim derrigi. Winnu peenu labprahf dsere, un jaunu, un nohtes-lalkä arri wezzu, kameetu galku ehb. — Tee, kas pilsfehds, un tee, kas semmes-kohpeji, irr labbi zilweki, un dshwo ar zitteem eeksch meera, bet tee, kas pa tuknescheem ar lohpeem apkahrt staiga, irr gan drihs tahdi paschi nikni, ka tee Zscherkeffi. Tee laupa, kur warr, un kerr zilwekus zeeti un tohs woi pahrdohd, woi arri fewim par wehrgeem padarra. Scho tauschu pulks tas leelafajs. Winni labbi jahneeki un tohti drohshstirdigi kauschanas. — To stubri, kas rihta deenas-widdus puffe, par Leelo Bukaru semmi fauz. Tur dshwo Bukari, bet arri Tatari, un weens pulks Tatari, kas tee negantakee par wisseem zitteem, us bek i hpafschä mahrdä. Tee ir tohti labbi jahneeki, un pulks drihs sche drihs tur zitteem uskriht un tohs kauj un aplaupa. — Bukari sawa ranta. Winni lihdsinajahs Eropas eedshworajsem. Tee ne blandahs apkahrt, ka leelajs Tatari pulks, un ne kauj un ne aplaupa zircus; dshwo, ka jau fazzijam, zitti us semmehm, un schee tohti labbi semmes-kohpeji, un zitti pilsfehds, un irr woi kohpmanni woi ammatneeki, un prohti: ihsten labbi ammatneeki. Daschi no winnu kohpmanneem nahf us Kuewu semmi un eet arri us zittahm semmehm ar wissadu prezzi. — Kad us zeltu irr, tad zittadi ne, ka leels pulks kohpä, jahshus un ar kara eerohtscheem, ka blandneeku Tatareem, kad schee uskriht, warretu pretti turretees. — Tee Tatari, kas semmes-kohpeji un kas pilsfehneeki, bes flohlahm un mahzibahm naw, bet tas wairaf wehl pee Bukareem. Scheem ne tit semmas flohlas, kur mahza, fo katram buhe sunnahf un mahzcht, bet arri augstas, kur augstu gudribu mahza, tapehz arri Bukari deesgan labbt mahziti laudis. Pirmajs pilsfehds winnu semme, kas gan preeminams un wehrä leekams, irr Bukara. Tur dshwo, ka zitti fakka, 70,000, un ka zitti arkat teiz: 200,000 laudis. Leels winsch irr, bet nammi flktu, masas mahlu-mahjas, un eelas tohti schauras, tahs leelakas ne dauds plattakas par affi, un tohti dublainas leetus laikä. Eedshworaji wissu wairaf Bukari, bet arri Tatari un Schihdi un zitti laudis. Ohterajs pilsfehds, kas arri gan wehrä leekams, irr Samerkanda, tohi augligä semmes gabbalä. Sche dauds pabrifu; un weena augsta flohla; un daschis basnijas sche irr, kas no marmor-afmi-

neem taifitas. — Tataroem un Bukaroem Muamedaneru jeb Turku tzygiba. Waldischana pee winneem tā, ka naw wiffi appaksch weena walbineeka. Dauds ihpaschi semmes-gabbali un pulki, un katram faws walbineeks. Tabdu fauz zittur par sultanu, zittur par kahnu. Preeksch 400 gaddeem schē dshwoja un walbija weens kahns, kam wahrds bija: Timur, woi arri Tamerlan. Schis, kas papreeksch mass walbineeks bija, padarrjahs par walbineeku pahr wiffu Bukaru semmi, nahze nu ar warren leelu kaxra-spehku us Perseru semmi, no kuxras semmes turpmak runnasim, un to paxehma; uswarreja arri zittas tautas un eelaufahs Kreewu semmē un nohwe schē lihds paschas Massawas. Raps, fur winnu apglabbaja, kad bij mirris, irr Samarandas pils-sehtā. . . . . 9.

U g g u n s.

1. Wai! ugguns, tur, fur tawi nikni sohbi Eet pahri, al! tur paleek leeli rohbi; Zo fur tu fawu leelu spehku rahdi, Tur pelnu-fohpu ween preeksch azzim stahdi. 2. Wai! ugguns, tee, kas zittkahrt labbi mitte, Zaur taweem sohbeem nabbadsibā kritte; Zaur tew ween meschā jastahjahs pee lohka, Zaur tew, zaur tew mums bastajs spee- kirts rohka! 3. Wai! ugguns, tu til gauschi nikna effi, Ka fird-ehsus un waidas dauds tu nessi! Ar leelahm breefwahm zilweks temi skatta, Un ruhktas affras leihojt galwu kratta. 4. Wai! ugguns, tā patt pirti, kā arr' sahli Tu aprih', lai irr tuhwu jeb arr tabli! Tu aprih' wiffu, ko ween rohka dabbu; Kas tew ween preekschā, wiffu nemm' par labbu! 5. Wai! ugguns, itt ne fo, ne fo tu tauipi, Ir pascham zilwekam tu meefas laupi; No neeka tahra lihds patt dahrgu seltu Tu wiffu rihtu, kad tew preekschā zeltu. 6. Tak, ugguns, wifs naw tawas paschas wakkā; Tu nemm' ween to, kas muhsu pasaul's dalka; Bet firdei, tai tu muhscham neteez' klastu, Kaut tu to kahrotu ar wiffu prabtu!	7. Nemm' pirti, sahli, stakus, kuhkis, klehti, Kas tew warr pretti atstahweht til lehti? Det firdi newarr aistift tawi fahrti, Kaut wakkā wehrtohs paschas elles wahrti! 8. Nemm' gittiti un sarakstitas dseefmas, Lai lohli aprih' tawas niknas leefmas; Kaut sohma-stabbules arr' pelnōs kristu, Tak putneem lihds es jauku meldin' sistu! 9. Un kaut man ugguns-fahrtam wirsū krautu, Un paschu mehli, ugguns, tu man kautu, Un man pahr galwu zeltōhs tawi stabbi, Es sawā firdi dseebu: »Wifs buhs labbi!« 10. Eeksch ugguns-stabbeem, kas stahw manna preekschā, Es brahlu miblestibu redsu eekschā; Nemm' ugguns, wiffu, ka ne kas man paleek, Tak tatschu mahsahm affaras wehl atleek! 11. Rihj', ugguns, rihj', kas ween irr tawā warrā; Kad es til sinnu: Deews scho wiffu darra, Tak, kaut arr' wiffu pasauli tu rihtu, Es Deewu flawedams us zekcem krihtu: 12. »Lai juhra kauz, lai zekahs leela auka, Lai ugguns tralko mahjā, meschā, laukā! Tew teizu, Deews, kamehr man noswilt matti, Kamehr man bedrē nogahsch lihka-ratti!« R. . . . n.

(17tai un 18tai lappai pawaddons no wessela bohgena, fur lassitajs atraddihš eekschā
I. Derrigas mahzibas no ta stahsta, kā Zekahs Jahsepa deklus swehtijis. (Schahs tahs
beidsamas par Jahsepa stahsteem.) II. Dshwoschanas gudriba. Septita, beidsama dah-
wana. III. Diwas jaunās jautaschanas.)

Lihds 28. April pee Rihges irr atnahuschi 181 fuggi un aisbraukuschi 66.

Wrihw drikkcht. No Widssemes General-gubernementes pusses: Dr. C. E. Napierky.